

י"ח סיון, תשע"ב, 8.6.2012

גיליון מס' 312

פרשת בהעלותך

מי שברך לחיילי צה"ל ולכוחות הביטחון מן הפרשה – מניין?

מאת הרב אורי סמט, קיבוץ מגדל עוז

ישנו סיפור מוכר – גם אם לא אמיתי – על בחור חרדי שנקלע לתפילת שבת באחת מקהילות "המזרחי". הוא התחלחל מרמת הפטפטת בתפילה, ולאחר קריאת התורה כבר לא היה מסוגל לסבול את העניין, ויצא אל מחוץ לבית הכנסת. אבל לאחר שיצא, הוא פתאום נדהם לשמוע שקט מנסר בחלל בית הכנסת. הוא נכנס פנימה וראה את כל הקהל עומד בדומייה וביראת כבוד כשהחזן אומר את המילים "ברך את מדינת ישראל ראשית צמיחת גאולתנו...".

לאחר התפילה הוא ניגש לכמה ממלומדי הקהל, ושאלם איך ייתכן שבחלקי התפילה שאמירתם היא חובה אנשים מדברים – בקריאת שמע וברכותיה, בחזרת הש"ץ ובעוד מקומות שלפי ההלכה ברור שאסור לדבר באמצעם, ואילו בתפילה ש"הומצאה" בדורנו כולם נאלמים דום.

כל המלומדים נאלמו דום, כי באמת מה ניתן להשיב? אכן קשה להצדיק את תופעת הפטפוט בתפילות. רק מלומד אחד נענה ואמר שמבלי להצדיק את הפטפטת, לדעתו אכן יש היגיון במנהג המקום ואם הפטפטנים אינם נביאים הם – בני נביאים הם.

ידועה המחלוקת בין הרמב"ם לרמב"ן אם מצוות תפילה היא מן התורה או מדברי חכמים. הרמב"ם בספר המצוות (עשה ה') מנה את התפילה כמצוות עשה מהתורה. הרמב"ן בהשגותיו שם חלק עליו וטען שמצוות תפילה היא מדרבנן.

כשהרמב"ן מסכם את דעתו בעניין התפילה הוא כותב: "אלא ודאי כל עניין התפילה אינו חובה כלל, אבל הוא ממידת חסד הבורא יתברך עלינו ששומע ועונה בכל קראנו אליו". מדבריו ניתן לשמוע אמירה עקרונית: תפילה היא הרי זכות ומתנה! וכי תעלה על דעתך שה' יצווה על התפילה? מי שרוצה את הזכות להתפלל – הקב"ה מאפשר לו, אך אינו דורש זאת ממנו.

אלא שגם הרמב"ן מסכים שיש מקרים שבהם ישנה מצוות תפילה מהתורה: בעת צרה. כראיה לכך הוא מביא את הפסוק בפרשתנו: "וְכִי תִבְאוּ מִלְחָמָה בְּאֶרְצְכֶם עַל הַצָּר הַצָּר אֲתֶכֶם וְהִרְעַתְם בְּחֻצְרוֹת וּנְזַפְרֶתֶם לִפְנֵי ה' אֱ-לֹהֵיכֶם וְנוֹשַׁעְתֶּם מֵאִיְבֵיכֶם" (במדבר י, ט). מכאן לומד הרמב"ן: "והיא מצווה על כל צרה וצרה שתבוא על הציבור לצעוק לפניו בתפילה ובתרועה".

לכאורה היה ניתן להקשות על הרמב"ן מדבריו עצמו: אם הקב"ה במכוון לא ציווה על התפילה כי היא חסד, מדוע בעת צרה הוא כן מצווה עליה? נראה שהרמב"ן סבר שבעת שגרה הקב"ה אינו דורש מהאדם להתפלל, אלא הוא מותיר זאת לשיקולו. ירצה – יתפלל, לא ירצה – אל יתפלל. אולם בעת צרה לישראל, הקב"ה – שעמם בצרה – כביכול כבר אינו יכול להיוותר אדיש, והוא תובע מאתנו להתפלל אליו כדי שיושיענו.

אמר אותו מלומד: לו יצויר שהיו הרמב"ם והרמב"ן מזדמנים בשבת לבית הכנסת שלנו, ונשאלים באיזה שלב במהלך התפילה אנו מקיימים מצוות עשה של תפילה מהתורה. הרמב"ם היה משיב שבעת תפילת עמידה (ואף קודם) קיימנו את המצווה, אולם הרמב"ן היה אומר שכל התפילה שלנו היא מצווה מדרבנן. והנה, כאשר אנו מתפללים לקב"ה שיושיענו מהצר הצורר אותנו בארצנו בכל עת ובכל שעה (והרי כוחות הביטחון – וגם אזרחים – עומדים כיום מול אויב בכל רגע), וכשאנו מבקשים שיסייע בעדנו ובעד חיילינו לנצח – או אז אנו מקיימים את מצוות תפילה מהתורה אפילו לפי הרמב"ן.

כשישמע הרמב"ן את בעל התפילה אומר: "חזק את ידי מגיני ארץ קודשנו והנחילים א-להינו ישועה ועטרת ניצחון תעטרם", ידפוק הרמב"ן על הסטנדר ויאמר: "כעת קיימתם את מצוות תפילה מהתורה!". וכשהוא ישמע "מי שברך" שלם למען "העומדים על משמר ארצנו" הוא יאמר שתפילה זו כולה היא קיום המצווה שבפרשת בהעלתך להתפלל בעת מלחמה על הצר הצורר.

ומה היה אומר הרמב"ן על בית הכנסת של אותו אורח, שבו אין אומרים את התפילות הללו? כיצד היה מתייחס לציבור השוכח שהצר הצורר מאיים עלינו בכל שעה? לציבור שאינו יודע להתפלל לה' שיחזק את ידי מגיני ארץ קודשנו, כפי שדורשת התורה בפרשתנו? נסיים את הדברים הפעם ב – 'צריך עיון'.

הרב אורי סמט, נשוי לצהלה ואב לשישה. רב קיבוץ מגדל עוז.

אפשר לקבל את דף פרשת השבוע של הקיבוץ הדתי בדואר אלקטרוני או לראות אותו באינטרנט באתר של תנועת הקיבוץ הדתי בכתובת: www.kdati.org.il/parashat/hashavua.htm כדי לקבל את הדף כל שבוע בדואר אלקטרוני, יש לשלוח הודעה אל: webmaster@kdati.org.il ולרשום subscribe בשורת הנושא. כדי להפסיק, יש לכתוב unsubscribe בשורת הנושא. תגובות למאמרים וכן הצעות לכתוב מאמרים, יש לשלוח אל: amudim@kdati.org.il אתר האינטרנט של הקיבוץ הדתי: www.kdati.org.il